

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-816/19 – 1

Kohtuasi C-816/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

5. november 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Amtsgericht Hamburg (Hamburgi esimese astme kohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

16. oktoober 2019

Hageja:

QF

Kostja:

Germanwings GmbH

Amtsgericht Hamburg

[...]

Kohtumäärus

Kohtuasjas

QF, [...] Pecs, Ungari [...]

– hageja –

[...]

versus

Germanwings GmbH, [...] Köln

– kostja –

[...]

teeb Amtsgericht Hamburg (Hamburgi esimese astme kohus, Saksamaa) [...] 16. oktoobril 2019 järgmise kohtumääruse:

Menetlus peatatakse.

Euroopa Liidu Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel liidu õiguse tõlgendamise kohta järgmine eelotsuse küsimus:

Kas tegutseva lennuettevõtja enda töötajate streik, mille on korraldanud ametiühing, on „erakorraline asjaolu“ määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses?

[lk 2]

Põhjendused

1. [...] menetluse peatamine [...].
2. Kohtuvaidluse [...] lahendamine [...] oleneb Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) vastusest käesoleva eelotsusetaotluse resolutsioonis sõnastatud eelotsuse küsimusele.

Kohtuvaidluse eseme kokkuvõte

3. Hageja palub, et kostjalt mõistetakse tema kasuks välja 250 euro suurune hüvitis.
4. Hagejal oli kinnitatud broneering Budapestist (BUD) Hamburgi (HAM) suunduma pidanud lennule nr 4U7783, mille pidi teostama kostja ja mis pidi saabuma Hamburgi 27. oktoobril 2016 kell 15. Lend tühistati. Tühistamise põhjuseks oli kostja lennusaatjate streik 27. oktoobril 2016.
5. Kostja pidas Saksa tsiviillennunduse salongipersonali sõltumatu ametiühinguga (Unabhängige Flugbegleiter Organisation e. V., edaspidi „UFO“) kuni 26. oktoobrini 2016 kollektiivlepingu tingimusi puudutavaid läbirääkimisi. Kostja tegi pakkumise, mis jäi UFO nõudmistele alla; 26. oktoobril 2016 toimunud kokkusaamisel lükkas UFO pakkumise tagasi ning otsustas kasutada kollektiivse töötüli lahendamise võimalusi, millest pidid vastavalt UFO kavadele, mis edastati kostjale 26. oktoobril 2016, olema puudutatud kõik kostja tegevusvaldkonnad.
6. Streigi tõttu tühistati 418 lendu 530 lennust, mida oli kostja kavandanud teostada 27. oktoobril 2016. Ülejäänud lennud toimusid lennuplaani ümberkorraldamise ja lendude allhanke korras tellimise abil. Lennuplaani ümberkorraldamisel võttis kostja eelisjärjekorras arvesse kõiki „meretaguseid sihtkohti“, kuhu teiste

liiklusvahenditega ei olnud võimalik pääseda või kuhu pääsemine oli keeruline. Peale selle tühistas kostja eelkõige Saksamaa siseleenu, mille sihtkohtadesse oli võimalik sõita rongiga. Kõiki veel kostja käsutuses olevaid töötajaid kasutati asendusmeeskondade moodustamiseks.

7. Kostja teavitab reisijaid, kelle lend oli tühistatud, 26. oktoobril 2016. [lk 3]

Asjakohased liidu õigusaktid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta (2000/C 364/01)

8. Artikkel 12 („Kogunemis- ja ühinemisvabadus“) on sõnastatud järgmiselt:

„1. Igaühel on õigus rahumeelselt koguneda ning moodustada ühinguid kõigil tasanditel, eelkõige poliitika, ametiühingute ja kodanikuühiskonna valdkonnas; see kätkeb igaihe õigust oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda. [...]“

9. Artikkel 28 („Kollektiivlääbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õigus“) on sõnastatud järgmiselt:

„Töötajatel ja tööandjatel või nende organisatsioonidel on liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt õigus pidada asjakohasel tasandil läbirääkimisi kollektiivlepingute üle ja neid sõlmida ning huvide konflikti korral kollektiivselt oma õigusi kaitsta, sealhulgas streikida.“

Euroopa sotsiaalharta (SEV 35, 18.10.1961)

10. I osa punkt 6 on sõnastatud järgmiselt:

„Kõigil töötajatel ja tööandjatel on õigus pidada kollektiivlääbirääkimisi.“

11. II osa artikkel 6 („Õigus pidada kollektiivlääbirääkimisi“) on sõnastatud järgmiselt:

„Et rakendada tulemuslikult õigust pidada kollektiivlääbirääkimisi, kohustuvad lepingupoolel:

[...]

4. tunnustama töötajate ja tööandjate õigust korraldada ühisaktsioone huvikonfliktide korral, sealhulgas õigust streikida, järgides kohustusi, mis tulenevad varem sõlmitud kollektiivlepingutest.“ [lk 4]

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004

12. Põhjendus 14 on sõnastatud järgmiselt:

„Montreali konventsiooni alusel tuleks lennuettevõtjate kohustusi piirata või nende täitmisest vabastada juhul, kui juhtumi põhjuseks on erakorralised asjaolud, mida ei oleks saanud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik sobivad meetmed. Sellised asjaolud võivad eelkõige esineda poliitiliselt ebastabiilsetes oludes, asjaomase lennu tegemiseks sobimatute ilmastikutingimuste tõttu, turvalisuse ohu, ettenägematute lennuohutusega seotud vajakajäämistele ning streikide korral, mis mõjutavad tegutseva lennuettevõtja toimimist.“

13. Artikkel 5 („Tühistamine“) on sõnastatud järgmiselt:

„1. Lennu tühistamise korral: [...]

c) on asjaomastel reisijatel õigus saada tegutsevalt lennuettevõtjalt hüvitist vastavalt artiklile 7 [...]

3. Tegutsev lennuettevõtja ei ole kohustatud maksma hüvitist vastavalt artiklile 7, kui ta suudab tõestada, et tühistamise põhjustasid erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed.“

14. Artikkel 7 („Õigus hüvitisele“) on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

a) 250 euro ulatuses kõikide kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul [...]"
[lk 5]

[...]

15. [...]

Eelotsuse küsimuse suhtes asjakohane liikmesriigi kohtupraktika

16. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) sedastas 21. augusti 2012. aasta kohtuotsuses [...] järgmist [...]:

1. **Kui ametiühing kutsub lennuettevõtja piloote üles korraldama kollektiivlepingu tingimuste üle peetavate läbirääkimiste raames töökatkestust, võib see kaasa tuua erakorralised asjaolud määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses.**

2. **Lennuettevõtja on sellisel juhul vabastatud kohustusest maksta hüvitist nende lendude tühistamise eest, mille ta peab ära jätma**

selleks, et kohandada lennuplaani streigiüleeskutse eeldatavate mõjudega.

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) põhjendas oma otsust muu hulgas järgmiselt (punkt 25 jj):

„Kostja tuginemist erakorralistele asjaoludele ei välista see, et olukord oli kostja kontrolli all.

Kollektiivlepingutega seotud vaidluste korral ei saa üldjuhul eeldada, et tegemist on kontrolli all oleva olukorraga, mis välistab erakorraliste asjaolude esinemise. Streigi korraldamise otsuse teevad töötajad, kellel on selleks õigus neile kollektiivlepingust tuleneva autonoomia alusel, ja seega toimub see väljaspool tegutseva lennuettevõtja tegevust. Sellest järeldub, et lennuettevõtja [lk 6] ei saa üldjuhul õiguslikult märkimisväärsel määral mõjutada ka enda töötajate otsust, kas streiki alustada või mitte. Seejuures ei ole veenev argument, et tegutseval lennuettevõtjal on ettevõttesisese streigi puhul võimalik nõudeid täita ja seega streik ära hoida. Sellega nõutaks lennuettevõtjatelt loobumist liidu õigusega tagatud ühinemisvabadusest ja töövaidlustes enda seadmist algusest peale kaotaja rolli. Seda ei saa lennuettevõtjalt mõistlikult oodata ja pikaajaliselt ei oleks see ka reisijate huvides.“

Poolte õiguslikud seisukohad

17. Hageja on seisukohal, et lennuettevõtja enda lennusaatjate streik ei ole „erakorraline asjaolu“ määruse (EÜ) nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses. Ta leiab, et streikidega ja seega ka lendude ärajäämise ning tühistamisega tuleb arvestada kõikidel kollektiivlepingu tingimuste üle peetavatel läbirääkimistel. Tegemist on tavapärase sündmusega lennuettevõtja tegevuses, mitte erakorralise sündmusega.
18. Kostja leiab, et ametiühingu korraldatud streik on erakorraline asjaolu, olenemata sellest, kas streigivad tegutseva lennuettevõtja enda töötajad või muud isikud. Määrus (EÜ) nr 261/2004 ei tee vahet selle põhjal, kas tegemist on töötajate või kolmandate isikute streigiga.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esialgne õiguskäsitlus

19. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub sellest, et eeldatavasti tuleb eelotsuse küsimusele vastata eitavalt.
20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendab Euroopa Kohtu 17. aprilli 2018. aasta otsust (C-195/17) nii, et reisija õigus hüvitisele just nimelt ei olene sellest, kas streik on kohaldatavate riigisiseste tööõigusnormide või kollektiivlepingu sätete järgi õiguspärane või mitte, ja et „erakorralisteks asjaoludeks“ määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses saab kvalifitseerida vaid neid sündmusi,

[lk 7] mis oma olemuselt või päritolult ei ole omased asjaomase lennuettevõtja tavapärasele tegevusele ja väljuvad tema tegeliku kontrolli alt.

21. Eelotsusetaotluse esitanud kohus oletab, et kui Euroopa Kohus peab juba „etteteatamata streiki“ lennuettevõtja kontrolli all olevaks sündmuseks, siis on lennuettevõtja enda töötajate streik, mille on korraldanud ametiühing, Euroopa Kohtu hinnangul *seda enam* käsitatav lennuettevõtja kontrolli all oleva sündmusena (lennuettevõtjal on näiteks võimalus saavutada ametiühinguga kokkulepe), mistõttu „erakorralisi asjaolusid“ ilmselt ei esine.
22. Teisest küljest peab eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalikuks ka seda, et Euroopa Kohus hindab ametiühingu korraldatud streiki teisiti, kuna erinevalt „etteteatamata streigist“ on selle korraldamise õigus tagatud Euroopa Liidu õigusega ning põhiõiguste harta artikli 12 lõike 1 ja artikliga 28, millest tulenevalt ei või Euroopa Kohtu 17. aprilli 2018. aasta otsust (C-195/17) tõlgendada nii, et see hõlmab ka ametiühingu korraldatud streiki. Ka Euroopa sotsiaalharta artikli 6 lõikes 4 tagatud streigiõigus on vastavalt sätte sissejuhatavale lausele ning I osa punktis 6 sisalduvale programmilisele lausele ette nähtud selleks, et teostada õigust pidada – kooskõlastatult – kollektiivläbirääkimisi. Seda on nimelt sõnaselgelt tunnustatud, „et rakendada tulemuslikult õigust pidada kollektiivläbirääkimisi“. Euroopa Kohus võiks seega vastupidi punktides 19–21 esitatud oletatavale arutluskäigule lähtuda sellest, et tema kohtupraktika ülekandmine ametiühingu korraldatud streigile tähendaks Euroopa Liidu õiguse rikkumist, mida saaks teatavatel tingimustel järeltada juba määruse (EÜ) nr 261/2004 põhjendusest 14, kus nimetatakse streiki üldiselt „erakorraliseks asjaoluks“, mis seisneks aga eelkõige selles, et – vähemasti lõppkokkuvõttes – riivataks lennuettevõtjale liidu õigusega tagatud ühinemisvabadust.

Menetlusstaadium [liikmesriigi kohtus]

23. [...] [lk 8]
 [...]
 - [...] [allkiri]
 - [...]